

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 6.

Lýsingaprisur fyri petittreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Leygardag hin 9. februar 1935.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brevsværstøðum og skrivastovuni. Telf. 143.

9. árg.

Teir leggja frá landi . . . ! Friður ella stríð?

Nú byrjar hin strævna tíðin.

Ein arbeidari í Havnini sendur okkum hesa grein:

Úti um bygdirnar hava kvinnurnar nú strævnar dagar, tí nú lifur so væl til ta tíðina, menn ella synir skulu leggja út á hitt svikafulla havið við Íslands strendir fyrri at royna at vinna eitt sindur av peningi til seg og síni. Tær bota tey klæði, ið teir høvdu síðsta ár, og virka nýtt ístaðin fyrri tað, ið ov illa er farið til at kunna nýtast aftur. — Tað ræður so mikið um, at teir, ið berast skulu haruppi undir Íslandi móti vetraródn og kavaroki, skulu hava góð og fjálg klæði at standa ímóti við.

Kvinnan í Føroyum, hon sum um summarið virkar tann fisk, sum maðurin dregur um várið, hon leggur eisini grundina undir fiskivinnuna, — tað er neyvan ov nógv sagt — hon ger fiskimannin til, so at hann kann fara út á havið. Utan tað arbeið, hon avrikar um veturin, hevði tað verið ógviliga tvørligt, fyrri ikki at siga ómøguligt, hjá Føroya fiskimonnum, við tí úrsliti, teir nú hava av fiskivinnuni, yvirhøvur at fingið ta neyðturvilugu útgerðina til vega, tí tað, ið keypast kann av tilikunum, er ringt, og um góð og egnuð útlendsk klæði kunnu keypast, so liggur prísurin so høgt, at fiskimaðurin, sum gjøgnumgangandi hesi síðstu árin hevur vunnið so lítið, at hann ómøguligt hevur kunnað fingið endarnar at rokkið saman, um kona og børn ikki alt summarið iðgjøgnum kundu arbeiða «í fiskinum», ómøguligt kann hugsa um at keypa sær útgerð.

Hvat hin føroyska kvinnan hugsar, tá hon í skýmingini situr og bindur uppá fiskimannin, tað er sjálvsagt ikki gjørligt at seta á pappir, allarminst av einum uttanfyri standandi; — men tað er givið, at høvudhugsan hennara er ein bøn um, at hann ella teir mega koma aftur í øllum góðum. Síðani má alt annað koma í aðru røð — aðru rekkju.

Og sum hesin mánaðin lifur, fara fiskimenninir at tyrpast saman í teim bygðum, har skipini hava sovið sín vetrarsøvvn, hagar teir koma at gera tey til til ferðina. — Stórir, prúðir unglingar, glæðir og fúsir til ferða, ofta lítið hugsandi um, hvussu vónleyst hetta lívið er, og eldri, ja gamlir, álvarstungir menn,

sum ár eftir ár eru farnir hesar somu leiðir, og sum ongatíð finga annað burtur ár sleipi sínum enn hægst tað allar neyðturviligasta til at halda liv í sjálvum sær og sínum. — Eisini teir fara, men sjáldan glæðir og fúsir. Teir noyðast! tí lívið er eittans, og móguleikarnar fyrri at vinna hitt dagliga breyðið eru so smáir og fáir á hesum landi, at teir ár eftir ár noyðast at taka tey somu tungu, illa lóntu tókini innan borða á eini sløpp ella skonnart.

Hesir menn, sum havið hevur boyggt, og sum sjálvir hava fingið so ómetiliga lítið av tí ríkidømi, teir hava fært til lands av havinum, hesir menn saman við kvinnuni í Føroyum, henni, sum heima situr í strævnunum arbeiði, meðan maðurin strevast á havinum, eiga alt liv í Føroyum í dag: teim er at takka, at landið ikki liggur oyði og fólkatómt. Hygg kring um landið, hvar tær lýtir — alt tað liv, tú her sært, er bygt á fiskimansins strev, og eingin annan vinnuvegur kann, sum nú er státt, bera samfelagið.

Og teir ungu, ið nú ferðafúsir og glæðir leggja út á hitt harða og hjartalæyst oyðandi og líftýnandi havið, skulu eisini teir sleipa heila teirra liv iðgjøgnum uttan nakra tíð at koma so langt áleiðis, at teir fáa endarnar at rokka saman? Skulu teir ár eftir ár seta lívið í veð fyrri at bjarga landinum, og so sjálvir verða við sviðið soðið?

Nei, her má fáast eitt annað skil á. Antin má fiskimaðurin sjálvur taka alla fiskidriftina í sínar hendur og fáa allan ágóðan av henni, ella má landið bæði eiga og leiða henda vinnuveg, so at fiskimaðurin ikki bert skal slita og sleipa og seta lívið í veð, men so at hann eisini skal fáa ágóðan.

Nú leggja teir brátt frá landi, og eg ynski teim — eins og, tað hofi eg, hvør einasti Føroyingur ger — góða eyðnu við vón um, at teir allir mega koma aftur í øllum góðum. Og so til síðst má eg skoyta tað ynski upp, at teir skjótt mega siggja, hvat ið tjenar til teirra egna besta — og krevja tað!

Ein, ið heima situr.

„Humanitetur,“ hitt sanna menniskjaliga ella rovdjóraráði við ómenniskjaligum harðskapi og kúgan av øllum líkamligum sum andaligum frælsi?

Sum ein notrandi eingist ganga hesir spurningar iðgjøgnum menniskjaheittina.

Svarið er:

Friður og menniskjaligheit við ráðum og góðum kórum til øll, bert hin stóra fjøldin er vakin og í óbróttiligum samdrátti, nýtir øll síni vápn og alla sína megi til at binda niður rovdjórini, allar teir — teir eru tess verri ein stórir herur — sum hava dripið allar friðarrørslur og alt menniskjaligt og alt rættvisi í sær fyrri við tess størri kraft at seta ósing og stríð í fyrri egði ríkidømi og egnan vinning at fremja.

Hann rann fram, teknikkurin, rann fram í stórum. Hver einasti dagur uddi við upplivingum. Menniskjuni gleddust. Vónin um, at tað vildi gerast kettari og lukkuligari at liva í hvørjum, sum tíðin rann — henda sæla vón, hetta ríka hop, sum býr í okkum øllum, vaks og nordist í hvørjum. Teir stóru svørtu skuggarnir, sum arbeiðsloysi og hjartaløysi, sum ymsa staðni fylgdu »framstígunum» í kjalarvatninum orkaðu líkasam ikki at órógva vónina um uppgong og ein blomstrandir útvikling. Kriggi, blóðbað sum í gomlum døgum? Nei, tað var ómøguligt! Til tess vóru menniskjuni ov mikið kultiverað. . . . Men so kom 1914 við toru og snarljósi og smýðdraði hvørja vón, hvørt hop um humanitetsins sigur. 10 milliónir vóru drípin umframt hin veldiga her av krippligum, ið finga eina lagnu, sum er verri enn deyðin. Milliardir og aftur milliardir av virðum oyddust. . . .

Har lá verðin útblóð — og 1918 kom. Fjöldin reisti seg og kravdi frið, prædikaði frið — og hat móti blóðbað og mannaoyðing. Og verðin fór aftur at vóna, aftur at hopa uppá frið og steyna ímóti betri og menniskjaligum tíðum.

Men tá varð gjørdur hin ræðuligasti brekurin, hin størsta »Undladeleysynd»:

Ófriðakropparnir, peningaháarnir, krigsdjevlarnir blivu ikki týndir ella niðurbundnir og avpovnaðir, so teir aldri kundu reisa seg meir og útinna teirra morðgíruga djevla-spæl við mannaettini.

Teir finga tíð og høvi til at fylkjast av nýggjum, meðan teirra mótsøðumenn talaðu um frið og klandradust sína millum og vardu av ongum fára, fyrr enn oyseint var. Í Italia, Týsklandi, Eysturríki, Spaniu og í øðrum londum tóku ófriðakropparnir valdið og knúskadu og týndu alt, sum æt frælsi, menniskjaligheit og rætt — strikaðu tað heilt og alls burtur og gjørdi hesi lond til samfelag av rættleysum trælum undir koyrlum hjá sadistiskum høðlum.

Og nú er friðartalan lagnað. Hon er eins og maður, ið liggur til at andast.

Doyr hon?
og verða eitrið og kanónurnar aftur at fara eins og ein dómadagur yvir heimin?

Svarið er givið,
um ikki frælsi og javnaður og bróðurskapur sigra.

Suðuroyar Fiskimannafelag.

Nakað herfyri stóð her í blaðnum ein »Kunninging» frá stjórn Suðuroyar fiskimannafelag, har sagt var frá, at felagið varð stovnað í mars mánaði í fjor, og at tað vildi arbeiða í góðum forstálsi við Føroya skiparafelag og arbeiðsmannafelagini; — men har stóð einki um, at tað hevði ella ætlaði sær at hava nakað við F. F. at gera.

Nú er aftur ein kunninging ella ein frágreiðing komin frá felagnum bæði í hesum blaði og í »Dim»,

og eftir henni, lýkist tað mær at teir vilja arbeiða parallelt ella ið hvussu er í góðum forstálsi við F. F., og teir vilja rætta bróðurhondina út móti okkum fiskimonnum fyrri norðan, um vit bert vilja taka ímóti henni.

Tað er so sín sak fyrst at geva einum manni framaná og síðani rætta honum »bróðurhondina».

Undrað meg hevur tað, at hetta nýstovnaða felag sendur út eina »Kunninging» uttan at so mikið sum ein einasti limur av stjórnini leggur navn sítt til hana. Og teir eru fleiri enn eg, ið hava spurt seg sjálvan, hvat har kann búgva undir. Tað kann soma seg mær og móguligt einum og hvørjum einstakum manni, hvørs navn fær ella eingin virði nakað, at skriva undir dulnevni; men skal eitt heilt fiskimannafelag senda út kunningingar og skriva blaðgreinir, uttan at ein einasti av limunum leggur navn sítt til tað, so sum her er tilfelli, so má ein og hvør stúrsa við og spyrja, hvat her er á vási.

Nú vil tað so væl við, at »Dim» sigur frá, at hon hevur fingið blaðgreinina sendandi frá »formanninum fyrri tí nýstovnaða S. F., fyrrverandi formanni F. F., harra Rasmus Siirjsjold», og so er jú gátan loyst.

Eg skal ikki spilla nógv orð uppá hendaðan mann; men eg vil bert minna mínar starvsfelagar á, at hesin maður, meðan hann var hovmeistari á »Smíri» arbeiðdi ógviliga hart fyrri at bliva formaður F. F. og dreiv sína agitasjón kring um heila landið. — Og hann varð valdur við einum ógviliga stórum meirluta til formann fiskimanna. Hann legðið so á landi og, ja, nú komi eg til tað, eg vil siga um hann, meðan hann sat sum formaður Føroya Fiskimannafelags við eini so stórarí lön frá felagnum, at tað skulu 5—6 miðal fiskimanna árslønir til fyrri at náa hana í hædd, gjørdi hann sprengingarroynd sína og stovnaði eitt nýtt fiskimannafelag. — Hævið hann av illum sagt seg frá formannstarvinum fyrri F. F. tá »alt í einum, so var tað sum tað kundi. — Men nei, tað kundi ikki fallið honum inn, hann sæt so sanniliga sum formaður F. F. heili trý fjórðingsár aftaná bragðið, og ein hevur loyvi til at trúgva, at hann samstundis hevur verið formaður S. F. eisini alla tíðina. — So læt eg í mínum undgömi, at »ingen kann tjene to Herrer,» uttan at annar mátti verða svikin. — Her varð F. F. svikið. Var hetta ikki ein svikara